

dela in gravitacijskih območjih zaposlenih na Hrvaškem ter o nekaterih kazalcih funkcijsko-prostorske strukture Zagreba. Prometno-geografske študije Miroslava Sića o razvoju mreže mestnega avtobusnega prometa na Hrvaškem ter njegove vloge v razvoju obmestij in o prometnem pomenu Varaždina so sila redki, zato pa toliko bolj dragoceni primeri tovrstnih geografskih prizadevanj pri nas.

Če ob navedenem opozorimo še na študiji Dragutina Feletarja o industrializaciji Hrvaške, na študiji Tomislava Šegote o padavinah v Jugoslaviji v hladni polovici leta in o gibanju vodostaja v Savi pri Zagrebu, na zanimivi študiji Andrije Bognarja o geomorfoloških značilnostih nižinske reke Karešice v Baranji ter o geomorfološki značilnosti Martin Brega, Brckovljanskega in Štakorovečkega hriba (soavtor Ištvan Blazek), ostaneta le še razprava Božene Volarić in Inge Lisac o klimatski delitvi Hrvaške glede na letne temperature zraka in razprava Petrice Novosel-Žic o centralnih naseljih na Krku.

Študije oblikujejo zasnovanost na kvantitativnih metodah, številne tabele in predvsem zanimivi in dokaj kvalitetni kartografski prikazi. So zato ne le ustrezno gradivo za poznavanje geografske problematike Hrvaške, temveč tudi uspešno dopolnjevanje in aktualiziranje vseh šest knjig regionalne geografije Hrvaške iz leta 1974.

Mirko Pak

Dimitrije Perišić: O prostornom planiranju. Institut za arhitekturo i urbanizam Srbije, Beograd, 1985.

Srbski geograf in prostorski planer, sedaj univerzitetni učitelj za prostorsko planiranje na beograjski univerzi, Dimitrije Perišić, je l. 1985 objavil obsežno knjigo o prostorskem planiranju (340 strani). Delo je v bistvu zbornik njegovih člankov, predavanj, metodoloških napotkov, prostorskih planov (večidel na regionalni ravni), recenzij in razmišljanj o problemih prostorskega planiranja in urbanizma iz zadnjih petnajstih let. Avtor je publikacijo razdelil na več poglavij, ki si smiselno sledijo tako, da prehajajo od metodologije in vsebine prostorskega planiranja k izdelavi prostorskih planov in k podrobnejšim ter konkretnjšim problemom, kot so načrtovanja naselbinskih omrežij, življenjsko okolje ali prometno urejanje.

Zborniku se pozna, da ga je napisal planerski delavec z bogatimi jugoslovanskimi planerskimi skušnjami. Zato obsega po eni strani pripravo metodologij za prostorske plane in podrobne napotke za izdelavo prostorskih planov pri nas, po drugi strani pa podaja kritično presojo jugoslovanskih in še zlasti srbskih in črnogorskih planerskih dosežkov in spodrseljavev. V svojih razmišljanjih se Perišić kritično ozira na jugoslovansko planersko prakso in opozarja na nekatere tradicionalne slabosti planiranja, ki jih kljub štiridesetletnim skušnjam nismo uspeli odpraviti. Posebej opozarja na neusklajenost med ekonomskim, socialnim in prostorskim planiranjem. Zavzema se za njihovo integracijo, vendar sodi, da še vedno manjka ustrezna metodologija in da ekonomsko planiranje ni pripravljeno sprejeti spoznanj in temeljne prakse prostorskega planiranja. Zaradi tega ostaja predvsem sektorsko, razvojno in alokacijsko planiranje in se zaradi tega slabo povezuje s prostorskimi plani. Še vedno tudi zadevamo na nasprotovanja, da bi vrednotili prostor kot del razvojnih stroškov. Po drugi strani pa bi moralo prostorsko planiranje opustiti vse prepogosto izživljanje v faktografiji ter posvetiti več pozornosti ciljem in potem, kako priti do teh ciljev. Postati bi moralo »oblika strukture dogajanja«. Nerazčiščena je stara dilema: ali je planiranje predvsem izbor ciljev ali izbor sredstev razvoja (plan želja ali plan akcije). Prostorski plani so ponavadi vse preveč statični. Še vedno ni razjasnjeno, kako vključiti v plane varstvo okolja, regionalni vidik in regionalne specifičnosti. Manjkajo nam

vrednostni sistemi, kriteriji in indikatorji, s katerimi bi lahko objektivneje razsojali ob dilemah, kaj so obči cilji, kako vrednotiti razlike med npr. republiški ali občinskimi vidiki, kje je mesto intuiciji itd. Perišić tudi razmišlja o časovnih horizontih, etapnosti v planiranju, o operacionalizaciji občih ciljev v prostorskem planiranju, kako v družbenih dogovorih uskladiti interese številnih interesentov in ob tem ohraniti demokratičnost sprejemanja in odločanja ter kako postopati z nelegalnimi posegi v prostor (črne gradnje). Ta del razmišljanj je nedvomno najbolj zanimivi del knjige. V njem odsevajo dileme, ki jih občuti večina jugoslovanskih prostorskih planerjev že leta in za katere še nismo uspeli poiskati zadovoljivih rešitev, kljub številnim intervencijam in razpravam.

Zelo zanimivi so tudi izvlečki iz nekaterih prostorskih planov, npr. za območje SR Srbije, obalnega območja Donave med Beogradom in bolgarsko mejo ali omrežja mest in naselij v Srbiji (posebej za Timoško krajino), ki so ilustrirani s številnimi grafičnimi prikazi. Posebej je treba opozoriti na izvirne planske metodološke dosežke pri planiranju območij s posebnim namenom; prikazani so na primeru rudarsko-energetskega-industrijskega kombinata Kolubara. Za slovenskega bralca so obravnavani primeri toliko bolj zanimivi, ker smo o njih veliko premalo informirani, čeprav gre za zelo obsežno in za jugoslovansko energetske oskrbo nadvse pomembno območje.

Perišićeva knjiga je poleg Mušičeve in Krstičeve že tretji zbornik člankov in razprav s področja prostorskega planiranja, ki je izšel v zadnjih desetih letih. Nastal je ob bogatih planerskih skušnjah in v tem je njegova največja vrednost; ob tem so ostali zapostavljeni svetovni dosežki in problemi na področju prostorskega planiranja. Delu tudi lahko poodčitamo, da ne upošteva slovenskih (kot običajno) in hrvatskih dosežkov, kjer so v zadnjem času vendarle skušali razrešiti nekatere dileme z novimi predpisi. Škoda tudi, da avtor ni bolj vestno navedel vire, bibliografijo in konkretne projekte, kar bi dalo delu večjo dokumentarno vrednost. Ne glede na to je Perišićeva knjiga koristen priručnik za vse jugoslovanske planerje in to toliko bolj, ker je pisana na preprost in umljiv način.

Igor Vrišer

Iz inozemske geografske književnosti

Geography in China (Geografija na Kitajskem), The Geographical Society of China, str. 1–222, Science Presse, Beijing, 1984

Navedeno delo je izdalo Geografsko društvo Kitajske ob svoji 75-letnici, kar je obnem sovpadalo s 25. mednarodnim geografskim kongresom (Pariz 1984). Tako je bila to tudi ugodna priložnost za predstavitev društva in njegovega dela svetovnemu geografskemu občestvu.

Knjigo sestavlja vrsta prispevkov različnih avtorjev o glavnih geografskih vejah, njihovem razvoju in dosežkih, nalogah in perspektivah. Uvod izpod peresa predsednika društva Huang Bingwei-a nas na kratko seznanja z najpomembnejšimi geografskimi organizacijami na Kitajskem, zadnje poglavje (Geografsko društvo Kitajske) pa podrobneje s samim društvom. Primerjava kitajskih razmer s slovenskimi seveda ni najbolj ustrezna, kljub vsemu pa je zanimiva. Na Kitajskem je v okvirih visokega izobraževanja 38 geografskih oddelkov s številčno zelo močnim učnim kadrom – na univerzi v Nanjingu in na Vzhodnokitajski univerzi jih je po preko sto. Kitajska akademija znanosti, njene podružnice po provincah in druge lokalne znanstvene ustanove imajo 13 geografskih institucij s povprečno 100 – 300 delavci. Največji med temi organizacijami je akademijski Geografski inštitut z okoli 600 uslužbenci.

Geografsko društvo Kitajske združuje okoli 10.000 članov v 28 podružnicah, s